

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ในกระแสโลกปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งสังคมข่าวสาร (Information Society) ข่าวสารได้กลายเป็นพลังอำนาจสำคัญที่มีอิทธิพลทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ความต้องการข่าวสารจึงเพิ่มขึ้นตามการพัฒนาก้าวหน้าของประเทศและสังคมโลก จนมีคำกล่าวว่า ผู้ใดมีข่าวสาร ผู้นั้นมีอำนาจ แต่ข่าวสารที่เกิดขึ้นมากมายทั่วทุกมุมโลก ล้วนมีความสลับซับซ้อนจนประสบการณ์โดยตรง (direct experience) ของคนในสังคมไม่สามารถตอบสนองต่อความจำเป็นในการดำรงชีวิตประจำวันได้เพียงพอ ดังนั้นประสบการณ์ที่ผ่านตัวกลาง (mediated experience) อย่างสื่อมวลชนจึงกลายเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งในมิติของสังคม และชีวิตบุคคล ที่มีการเรียกร่องข่าวสารมากขึ้นไม่เพียงแค่ตลาดหุ้น หรือการเลือกตั้งแต่ละครั้งเท่านั้นที่ต้องการข่าวสาร แม้แต่การเดินทางในชีวิตประจำวันทุกวันในกรุงเทพฯ ก็ยังต้องอาศัยข่าวสารอย่างพอเพียงเช่นกัน ในการนี้สื่อมวลชนจะเล่นบทบาทเป็นแหล่งข่าวสารแหล่งใหญ่และแหล่งสำคัญ

ปัจจุบันสื่อต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ล้วนมีบทบาทสำคัญยิ่งในการที่จะให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองแก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ทั้งการให้ข่าวสาร บทความ บทวิเคราะห์ หรือบทวิจารณ์ ที่จะทำให้ทราบถึงเหตุการณ์ กิจกรรม การทำงานของระบบการเมืองและกระบวนการทางการเมือง ซึ่งเป็นสิ่งที่สลับซับซ้อนยากที่จะสังเกตได้โดยตรง ทำให้สื่อมวลชนกลายเป็นจักรสำคัญตัวหนึ่งของกระบวนการทางการเมืองและทำให้การพัฒนาประชาธิปไตยก้าวหน้า เพราะประชาชนสามารถนำข่าวจากสื่อมวลชนมาเป็นองค์ประกอบส่วนหนึ่งในการตัดสินใจเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง รวมถึงการเข้ามาตรวจสอบการทำงานที่ของนักการเมือง ซึ่งถือเป็นตัวแทนของประชาชนในการเข้าไปบริหารประเทศ ทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญให้แก่บุคคลในวงราชการ ตั้งแต่ระดับผู้นำจนถึงระดับรองลงมา ได้รับทราบถึงความเคลื่อนไหวทางการเมืองและการปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล

ข่าวสารการเมืองในแต่ละข่าวก็มีความสำคัญมากน้อยต่างกัน จึงเป็นหน้าที่ของบรรณาธิการข่าว และผู้สื่อข่าวที่จะต้องพิจารณาและตัดสินใจว่า ข่าวใดมีคุณค่าของข่าวเหมาะสมที่จะนำเสนอต่อประชาชน และควรจะนำเสนอในรูปแบบใด อีกทั้งข่าวที่มีผลกระทบและมีประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่ มักจะถูกเลือกเป็นอันดับต้น ๆ ที่จะนำมาเสนอต่อประชาชน

ในบรรดาสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ นั้น จะเห็นได้ชัดว่า สื่อโทรทัศน์ เป็นสื่อที่มีศักยภาพมากที่สุดใน การเข้าถึงประชาชนทั่วไป เมื่อพิจารณาในแง่ของพื้นที่และคุณภาพ รวมถึงอุปสรรคของประชาชนที่อ่านเขียนหนังสือไม่ได้ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สื่อโทรทัศน์น่าจะมีบทบาทสำคัญทั้งการทำหน้าที่ทางการเมือง และการพัฒนาระบบประชาธิปไตยให้แก่ประชาชน เพราะโทรทัศน์เป็นสื่อที่กว้างไกลในการแพร่ภาพและเสียง มีอิทธิพลครอบคลุมในหลายพื้นที่ สามารถส่งข่าวสารไปยังผู้รับได้ในระยะเวลาอันรวดเร็ว ซึ่งปัจจุบันโทรทัศน์กลายเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ในชีวิตประจำวันของผู้คน ทั้งนี้ปัจจุบันประเทศไทยมีเครื่องรับโทรทัศน์กระจายอยู่ในครัวเรือนจำนวนมากกว่า 10 ล้านเครื่อง ทั่วประเทศแทบไม่มีอาณาเขตปลอดโทรทัศน์หลงเหลืออยู่เลย นอกจากนี้สื่อโทรทัศน์ยังถูกคาดหวังให้เป็นผู้เฝ้าระวังภัยให้แก่สังคม โดยการตรวจสอบการทำงานของรัฐบาลและทำหน้าที่วิพากษ์วิจารณ์ให้ประชาชนได้รับรู้ข้อเท็จจริง รวมไปถึงการให้ข้อเสนอแนะแก่รัฐบาลในการบริหารประเทศ เพื่อเป็นการรักษาผลประโยชน์ของประชาชนร่วมกัน ด้วยบทบาทดังกล่าว ส่งผลให้สื่อโทรทัศน์เป็นหัวใจสำคัญต่อการพัฒนาบ้านเมืองเป็นอย่างมาก¹

บทบาทและหน้าที่ทางการเมืองของสื่อโทรทัศน์ คือ การแจ้งข่าวสาร การให้ความรู้ การคอยประสานส่วนต่าง ๆ ของสังคมเข้าด้วยกัน การชักจูงใจ การให้ความบันเทิงและการรณรงค์ทางสังคม การเมืองและเศรษฐกิจ การเป็นสื่อกลางระหว่างรัฐบาลกับประชาชน การสอดส่องและตรวจสอบการทำงานของรัฐบาล ในส่วนของการแจ้งข่าวสาร (Inform) สื่อโทรทัศน์จะทำหน้าที่เสนอข่าวสารข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเหตุการณ์ทางการเมือง ทั้งในประเทศและต่างประเทศให้ประชาชนได้รับรู้ บทบาทของโทรทัศน์ในด้านนี้จะช่วยให้ประชาชนเข้าใจปัญหาของชาติ ได้รู้ถึงกิจกรรมทางการเมือง เข้าใจถึงนโยบายและแนวทางการทำงานของภาครัฐที่จะมีผลต่อวิถีชีวิตตัวเอง เพื่อให้เกิดการวิพากษ์วิจารณ์ต่อไป สื่อโทรทัศน์จะมีวิธีการหาข่าวและรายงานให้ประชาชนเกิดความสนใจในหลายรูปแบบ โดยกระบวนการนำเสนอและรายงานข่าวของสื่อโทรทัศน์ต่อ

¹ จูฑิตารีย์ บุญธรรมสามิส, “การประเมินสถานการณ์ภาพ และการทำหน้าที่ทางการเมืองของโทรทัศน์ในช่วงรัฐบาล พ.ต.ท. ทักษิณ ชินวัตร (พ.ศ. 2544 - 2547),” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2549), น. บทคัดย่อ.

ประเด็นข่าวทางการเมือง ก็ควรเป็นลักษณะที่สะท้อนปัญหาที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็นจากฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายค้าน กลุ่มประชาชนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ประชาชนสามารถประเมินปัญหาเหล่านั้นด้วยตนเองจากข้อมูลที่ได้รับ

บทบาทของสื่อมวลชนในการรายงานข่าวสารไปยังประชาชนผู้รับสารในปัจจุบันมีความแตกต่างกัน ทั้งในด้านนโยบายขององค์กร การให้ความสำคัญต่อการนำเสนอข่าวแต่ละชิ้น ไปจนถึงกระบวนการจัดส่งข่าวสารนั้น ๆ ไปยังประชาชนผู้รับสาร ซึ่งสื่อโทรทัศน์นับได้ว่าเป็นสื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนได้มากที่สุด และสามารถสื่อสารต่าง ๆ ไปยังผู้รับสารได้อย่างรวดเร็ว และสมจริงมากที่สุด เพราะสื่อโทรทัศน์นั้น สามารถนำเสนอได้ทั้งภาพและเสียงอย่างทันต่อเหตุการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับคุณสมบัติของข่าว ที่ต้องการความรวดเร็ว กระชับและชัดเจน เพื่อให้ประชาชนผู้รับสารสามารถรับรู้ข่าวสารและนำไปใช้ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ได้อย่างทันทั่วทั้งที่

สำหรับจุดเปลี่ยนของการนำเสนอข่าวโทรทัศน์ไทย ก็เมื่อทีมข่าวของบริษัท แปะซิฟิกอินเตอร์คอมมิวนิเคชั่น เข้าไปทำข่าวที่ช่อง 9 อสมท. ในช่วงปี พ.ศ. 2525 โดยนายสมเกียรติ อ่อนวิมล ได้นำเอารูปแบบและวิธีการนำเสนอข่าวแบบสมัยใหม่มาใช้จนประสบความสำเร็จอย่างมากในขณะนั้น มาถึงยุคปัจจุบัน ข่าวโทรทัศน์ได้เข้าสู่ยุคของการเป็นอุตสาหกรรมอย่างเต็มที่ มีการลงทุนมหาศาล มีการแข่งขันทางธุรกิจสูงมาก ข่าวโทรทัศน์จึงไม่เพียงรายการคั่นเวลาดังเช่นสมัยก่อน แต่เป็นรายการที่ทุกสถานีต้องผลิตให้ได้มาตรฐานเช่นเดียวกับรายการประเภทอื่น ๆ แต่เมื่อข่าวโทรทัศน์กลายเป็นสินค้าที่อยู่ได้ด้วยรายได้จากโฆษณา วงการข่าวโทรทัศน์กำลังเปลี่ยนไปจากยุคก่อนมาก สถานีต่าง ๆ ขยายเวลาการนำเสนอข่าวมากขึ้น ใช้ศาสตร์และศิลปะของการผลิตรายการโทรทัศน์มาใช้อย่างเต็มรูปแบบ

ข่าวโทรทัศน์ที่มีการนำเสนอในรายการข่าวภาคต่าง ๆ ในปัจจุบันนี้ เขียนเป็นบทข่าวได้ใน 5 ลักษณะ ดังนี้²

1. ข่าวอ่านอย่างเดียว (Reader หรือ Liner) เป็นรูปแบบที่พื้นฐานที่สุด ผู้ประกาศข่าวจะอ่านเนื้อข่าว โดยไม่มีภาพข่าวประกอบ ส่วนใหญ่มักเป็นข่าวด่วนที่ยังไม่มีภาพเข้ามา (Breaking News)

2. ข่าวอ่านประกอบภาพ (Voice-Over/VO) เป็นข่าวลักษณะที่ผู้ประกาศจะอ่านข่าวเมื่อโปรยข่าวแล้วก็มีภาพข่าวมาประกอบ

² กิตติ สิงหาปัด, ประเด็นข่าวร้อน เบื้องหลังข่าวลึก (กรุงเทพมหานคร: เนชั่นบุ๊คส์, 2549), น. 223.

3. ข่าวอ่านประกอบเสียงสัมผัสภาษา (Sound Bite) คือข่าวที่ผู้ประกาศอ่านไปรวข่าว แล้วจะเป็นเสียงของแหล่งข่าวเลยโดยไม่มีเนื้อข่าวส่วนอื่นอีก

4. ข่าวอ่านประกอบภาพและเสียง (Voice-Over/Sound Bite = VO = BITE) เป็นรูปแบบที่ 2 และ 3 ผสมกัน นั่นคือข่าวที่ผู้ประกาศอ่านแล้วมีภาพประกอบและจะมีเสียงของแหล่งข่าวประกอบด้วย

5. ข่าวลงเสียง (Package) คือ ข่าวที่นำเสนอโดยผู้สื่อข่าวที่ไปทำข่าวขึ้นนั้น ๆ เอง แล้วเขียนบท ลงเสียงบรรยายเอง แล้วตัดต่อเสร็จเรียบร้อย ผู้ประกาศจะอ่านเพียงบทไปรยให้ติดตามรายละเอียดจากผู้สื่อข่าวเอง ข่าวลงเสียงนี้อาจจะมีลักษณะเป็นลงเสียง (Voice-Over/Sound Bite) อย่างเดียว หรืออาจจะมีผู้สื่อข่าวปรากฏตัว (Stand-up) ในข่าวขึ้นนั้น ๆ ก็ได้

ทั้งนี้ การนำเสนอข่าวในแต่ละรูปแบบ ย่อมส่งผลกระทบต่อการรับรู้ของประชาชน ผู้รับสารในลักษณะที่แตกต่างกัน บางข่าวเหมาะที่จะนำเสนอในรูปแบบของข่าวอ่านประกอบภาพและเสียง แต่อีกข่าวหนึ่งเหมาะที่จะนำเสนอในรูปแบบของข่าวลงเสียง โดยเฉพาะข่าวหนักอย่างข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ผู้รายงานข่าวต้องเลือกให้เหมาะสมว่าข่าวขึ้นนั้นเหมาะที่จะนำเสนอในรูปแบบใดจึงจะน่าสนใจและส่งสารได้ถึงผู้รับสารได้ครอบคลุมและเป็นประโยชน์มากที่สุด ซึ่งในบางครั้งผู้รายงาน จะต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เข้ามาเกี่ยวข้องเช่น ช่วงเวลาการออกอากาศ หรือความยาวของข่าวขึ้นนั้น ๆ เพื่อไม่ให้ไปกระทบต่อการรายงานข่าวอื่น ๆ ด้วย

สำหรับการรายงานข่าวการเมืองโดยธรรมชาติแล้ว การเมืองคือการแสวงหาอำนาจของมวลมนุษย์ เพราะมนุษย์ทุกคน ลึกกลงไปแล้วต่างต้องการอำนาจกันทั้งนั้น ไม่ว่าจะเป็นอำนาจภายในครอบครัว จนครอบคลุมไปถึงอำนาจในประเทศ อำนาจระหว่างประเทศ ขยายวงออกไปไม่มีที่สิ้นสุด และคำว่าผลประโยชน์ มักถูกนำมาใช้ในการอธิบายให้การเมืองมีจุดเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทั้งสิ้น ดังนั้น การเมืองจึงเป็นวิถีทางอย่างหนึ่งที่มนุษย์ต้องการใช้เพื่อรักษาและเสริมสร้างผลประโยชน์ของตน แต่ในบางครั้งการเมืองและนโยบายทางการเมือง เป็นสิ่งที่นำมาซึ่งผลประโยชน์ที่มีโทษของผู้หนึ่งผู้ใด แต่เป็นประโยชน์ส่วนรวมของสังคม

การเมืองจึงหมายถึง³ กิจกรรมต่าง ๆ ของประเทศที่อำนาจอธิปไตยเป็นของพลเมืองโดยมอบอำนาจให้รัฐบาลทำหน้าที่บริหารประเทศ ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การเมืองจึงเป็นทุกอย่างที่คนในประชาคมต้องสนใจ และช่วยกันรักษาสติประโยชน์เป็นสำคัญ ประเด็น

³ พิศนัฐ ขวาลาวัช, การรายงานข่าวขึ้นสูง, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2549), น. 130.

สำคัญของการได้มาซึ่งความเป็นรัฐบาลจะต้องมองไปยังผู้ซึ่งจะทำหน้าที่เป็นนักการเมือง และพรรคการเมือง จะไปสู่อำนาจและการใช้อำนาจเพื่อเหตุผลในการปกครองประเทศ เมื่อใดที่รัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศปิดกั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนไปทำหน้าที่ อำนาจรัฐจะเกิดการผูกขาดอำนาจ และมีการใช้อย่างไม่เป็นธรรม เพราะประชาชนขาดการมีส่วนร่วม และกฎหมายไม่ได้กำหนดอำนาจให้มีบทบาทในการควบคุมการใช้อำนาจของรัฐบาล

ในยุคที่ประเทศไทยยังไม่มีประชาธิปไตยเต็มรูปแบบ โทรทศน์เป็นสื่อสารมวลชนที่ถูกควบคุมด้วยกลไกของรัฐอย่างใกล้ชิด ทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติ โดยเฉพาะการนำเสนอรายงานข่าวของสถานีโทรทัศน์นั้น เนื้อหาส่วนใหญ่จะเป็นไปเพื่อสนับสนุนกิจกรรมและนโยบายของรัฐเสียมากกว่าที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงอันเกิดจากความผิดพลาดล้มเหลวในการดำเนินนโยบายของรัฐ

ปัจจุบันนี้ สื่อโทรทัศน์มีเสรีภาพในการนำเสนอรายงานข่าวมากขึ้นตามกระแสเรียกร้องของสังคม ที่ต้องการให้โทรทัศน์เป็นสื่อที่ปราศจากการแทรกแซงจากอำนาจทางการเมือง เพื่อให้เป็นสื่อที่เกิดประโยชน์ต่อประชาชนอย่างแท้จริง ทำให้วงการโทรทัศน์มีการปรับตัวครั้งใหญ่ ในส่วนของรายการข่าว โดยมีการปรับรูปแบบเนื้อหาให้มีความกระชับ ชัดไว เทียบตรง และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น พร้อมกับปรับช่วงเวลาในการนำเสนอรายการข่าวให้เหมาะสมและมีความถี่มากยิ่งขึ้น แต่โดยข้อเท็จจริงกลับปรากฏว่า เสรีภาพที่เกิดขึ้นกับสื่อโทรทัศน์นั้น มีอิสระเพียงระดับหนึ่งเท่านั้น สถานีโทรทัศน์ยังถูกควบคุมด้วยหน่วยราชการ โทรทศน์จึงเป็นสื่อมวลชนที่ยังไม่มีเสรีในแง่ของการเป็นเจ้าของกิจการ

ทั้งนี้ ในบริบททางประวัติศาสตร์ของไทยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสื่อมวลชนที่ผ่านมาพบว่า ภาครัฐซึ่งเป็นชนชั้นที่มีอำนาจในการปกครองประเทศ มักใช้ความเป็นอภิสิทธิ์ชนเข้ามามีอิทธิพลและเสรีภาพของประชาชนต่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การแสดงความคิดเห็นหรือการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยรัฐใช้อำนาจนั้นในการควบคุมกลไกสำคัญ ซึ่งก็คือสื่อมวลชนที่เป็นสื่อกลางทำหน้าที่แทนประชาชน แม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบบประชาธิปไตยแบบระบบผู้แทนแล้วก็ตาม กลับพบว่าในช่วงแรกที่สื่อมวลชนเริ่มมีกระแสเสรีภาพและออกมาคัดค้านนโยบายของรัฐที่ส่งผลกระทบต่อนานาชาติ รัฐบาลก็มักจะออกกฎหมายเพื่อควบคุมการทำงานของสื่อ เช่นในสมัยรัฐบาลทหารนิยม ในปี พ.ศ. 2494 ได้จัดตั้งคณะกรรมการควบคุมและตรวจสอบข่าวโฆษณาของหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์ ทำให้นักหนังสือพิมพ์ต้องรวมตัวกันออกมาคัดค้านกระบวนการเซ็นเซอร์ข่าว รวมถึงให้ยกเลิก

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พ.ศ. 2484⁴ ซึ่งเป็นกฎหมายที่มีการใช้อำนาจรัฐในการลดทอนสิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพิมพ์และการโฆษณา และในช่วงที่ระบบทุนนิยมแผ่ขยายอิทธิพลเข้ามาในประเทศไทย รัฐบาลก็อาศัยสื่อมวลชนในการเผยแพร่ลัทธิดังกล่าวเพื่อเป็นการโฆษณาชวนเชื่อทางการเมือง รวมถึงสร้างกรรมสิทธิ์ในการครอบครองสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เนื่องจากฝ่ายรัฐเป็นผู้ริเริ่มนำมาใช้

ปัญหาที่เกิดขึ้นต่อระบบสื่อวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ในประวัติศาสตร์ของประเทศไทย เป็นผลมาจากการรับอิทธิพลการพัฒนาจากกลุ่มประเทศตะวันตกที่พัฒนาแล้ว โดยไม่คำนึงถึงปัจจัยความไม่พร้อมของระบบภายในประเทศ ทำให้สื่อวิทยุโทรทัศน์กลายเป็นเพียงเครื่องมือที่ถูกใช้เพื่อสนองผลประโยชน์ของกลุ่มผู้มีอำนาจในสังคม และยังส่งผลกระทบที่เป็นรูปธรรมต่อด้านสิทธิและเสรีภาพของประชาชน อันได้แก่ การไม่ได้ข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอต่อการดำรงชีพทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในฐานะพลเมือง แต่กลับได้รับข้อมูลข่าวสารในทางโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองและโฆษณาสินค้าที่มุ่งเสริมลัทธิบริโภคนิยมแทน ขณะเดียวกันสถานการณ์ของระบบสื่อมวลชน โดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ที่ผ่านมา ขาดความเป็นอิสระและเสรีภาพในการทำหน้าที่แทนประชาชน ซึ่งเป็นผลมาจากวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมอุปถัมภ์ หรือ วัฒนธรรมทางการเมืองในรูปแบบความสัมพันธ์ที่มีการพึ่งพิงอุปถัมภ์ให้ผลประโยชน์ซึ่งกันและกันระหว่างผู้ใหญ่กับผู้ย่อย และ ทุนนิยมอภิสิทธิ์ ที่เกิดขึ้นจากกลุ่มผู้มีอำนาจทั้งทางการเมืองและเศรษฐกิจในการควบคุมสื่อมวลชนยังคงอยู่ โดยได้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาขึ้นตามลำดับ

แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นกับสื่อโทรทัศน์ในการรายงานข่าวการเมือง ปัจจุบันสถานะโทรทัศน์แต่ละช่องต้องพบกับปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการรายงานข่าวการเมืองที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของนโยบายองค์กร การให้ความสำคัญในการนำเสนอข่าว รูปแบบการนำเสนอ และข้อผูกมัดทางธุรกิจ รวมถึงการเข้ามาแทรกแซงการทำหน้าที่สื่อมวลชนจากนักการเมือง และผู้มีอุปการคุณต่อสถานี

⁴ อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์, ระบบวิทยุและโทรทัศน์ไทย: โครงสร้างทางเศรษฐกิจการเมืองและผลกระทบต่อเสรีภาพ (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2544), น. 150-151.

ในสถานการณ์ทางการเมืองหลังการปฏิวัติ ในปี พ.ศ. 2549 รัฐบาลชุดของ พันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร ถูกยึดอำนาจโดยคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และมีการจัดตั้งรัฐบาลชั่วคราวขึ้นมาปกครองประเทศและมีการแต่งตั้งสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) และสภาร่างรัฐธรรมนูญ (สสร.) ขึ้นมาเพื่อร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ทำให้ช่วงระยะเวลาดังกล่าวกลายเป็นช่วงที่กฎหมายเกี่ยวกับสิทธิของสื่อมวลชนเกิดเป็นช่องว่าง หน่วยงานด้านความมั่นคงสามารถเข้าแทรกแซงการทำงานของสื่อได้ โดยอ้างเหตุผลด้านความมั่นคงและผลประโยชน์ของชาติในการขอความร่วมมือจากเจ้าของกิจการสื่อสารมวลชนให้กำหนดเนื้อหาข่าวสารที่จะนำเสนอต่อประชาชน และปิดกั้นการนำเสนอข่าวบางส่วน และอาศัยกระแสสังคมกดดันการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนโดยเฉพาะสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นสื่อที่มีศักยภาพในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ทำให้เกิดเป็นปัญหาของผู้ที่ต้องรายงานข่าวเพื่อสะท้อนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องศึกษาหาข้อสรุปว่า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสื่อโทรทัศน์ และนโยบายของสภานิติโทรทัศน์แต่ละช่องที่มีต่อการรายงานข่าวการเมืองเป็นอย่างไร และปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำหน้าที่รายงานข่าวการเมืองมีอะไรบ้างก่อนที่จะนำไปสู่การหาแนวทางและข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาและป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาลักษณะนี้กลับมาเกิดขึ้นกับสื่อโทรทัศน์ไทยอีกในอนาคต

ปัญหานำการศึกษา

1. นโยบายขององค์กรสื่อโทรทัศน์ที่มีต่อการนำเสนอข่าวการเมืองเป็นอย่างไร
2. มีปัจจัยใดบ้างที่เข้ามามีผลกระทบต่อการทำหน้าที่รายงานข่าวการเมืองของสื่อโทรทัศน์
3. ปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำหน้าที่รายงานข่าวการเมืองมีอะไรบ้างและมีแนวทางแก้ไขอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

ในการศึกษาการรายงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษานโยบายขององค์กรสื่อโทรทัศน์ ที่มีต่อการรายงานข่าวการเมือง ทั้งในด้านปริมาณ คุณค่า และและวิธีการนำเสนอ

2. เพื่อศึกษาว่าผู้รายงานข่าวโทรทัศน์ มีสิทธิและเสรีภาพในการรายงานข่าวการเมือง ภายใต้กรอบจรรยาบรรณ และไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของเจ้าของสื่อหรือไม่

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการรายงานข่าวการเมือง และแนวทางในการแก้ไขปัญหา

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษารายงานโครงการเฉพาะบุคคลเรื่อง “การรายงานข่าวการเมืองทางโทรทัศน์” เพื่อศึกษาปัจจัยที่เข้ามามีอิทธิพลต่อการรายงานข่าวการเมือง อันเนื่องมาจากนโยบายขององค์กรสื่อ นักการเมือง และเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ในการศึกษา จึงใช้วิธีศึกษาด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-Depth Interview) กลุ่มบุคคลในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มนักวิชาชีพ กลุ่มนักวิชาการ และองค์กรภาคประชาชน รวม 23 คน เพื่อศึกษามุมมองและข้อเท็จจริงในการนำเสนอข่าวการเมือง และการสังเกตการณ์ (Observation) วิเคราะห์พื้นที่การออกอากาศข่าวการเมืองของสื่อโทรทัศน์แต่ละช่อง

โดยการศึกษาด้วยวิธีสังเกตการณ์ (Observation) จะทำการศึกษาจากการตรวจสอบการออกอากาศรายการข่าวภาคค่ำของแต่ละสถานี เฉพาะปริมาณการออกอากาศ และรูปแบบการออกอากาศข่าวการเมือง เป็นเวลา 5 วัน ระหว่างวันที่ 16-20 กรกฎาคม 2550

นอกจากนี้จะมีการศึกษาจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) เพื่อนำมาเสนอแบบพรรณนา

ข้อจำกัดการศึกษา

เนื่องจากการศึกษาด้วยวิธีสังเกตการณ์ (Observation) มีกำหนดระยะเวลา เพียง 5 วัน นับตั้งแต่วันที่ 16-20 กรกฎาคม 2550 จึงอาจทำให้ผลการศึกษาที่ได้ไม่ครอบคลุมข้อเท็จจริงทั้งหมด อีกทั้งในช่วงที่มีการศึกษาเป็นช่วงที่สถานการณ์ความเคลื่อนไหวทางการเมืองอยู่ในกระแสความสนใจของสื่อโทรทัศน์และของประชาชน โดยเฉพาะการรายงานข่าวเกี่ยวกับการทำประชามติรับร่างรัฐธรรมนูญ ซึ่งอาจมีผลต่อการศึกษาในครั้งนี้

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การรายงานข่าว หมายถึง การเสาะแสวงหาข่าวสารทางการเมืองเพื่อนำเสนอต่อประชาชนผ่าน กระบวนการนำเสนอข่าว ตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดประเด็น การหาข่าว วิธีการรวบรวมข้อมูล การเขียนข่าว การคัดเลือกข่าว การผลิตข่าว รูปแบบการนำเสนอข่าวไปจนถึงขั้นตอนการออกอากาศสู่สายตาประชาชน

ข่าวการเมือง หมายถึง ข่าวที่ครอบคลุมเนื้อหาความเคลื่อนไหวทางการเมืองของประเทศไทยในสถานที่ต่าง ๆ ประกอบด้วย ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ ฯลฯ พรรคการเมืองทุกพรรค องค์การอิสระที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้น

ผู้สื่อข่าวสายการเมือง หมายถึง ผู้สื่อข่าวที่ทำหน้าที่รายงานข่าว สัมภาษณ์ข่าว รายงานความเคลื่อนไหวทางการเมืองต่าง ๆ จากพื้นที่ประกอบด้วย ทำเนียบรัฐบาล รัฐสภา กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงการต่างประเทศ ฯลฯ พรรคการเมืองทุกพรรค องค์การอิสระที่เกิดขึ้นตามรัฐธรรมนูญ เช่น สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ศาลปกครอง ศาลรัฐธรรมนูญ สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เป็นต้น

ประเด็นข่าว หมายถึง แง่มุมมองของข่าว และสิ่งที่คิดว่าอยู่ในข่าวแล้วนำไปสู่ความน่าสนใจ

สcoopข่าว (News Scoop) หมายถึง การรายงานข่าวโทรทัศน์เชิงสืบสวนสอบสวน หรือรายงานพิเศษ เป็นการรายงานข่าวที่มีพื้นฐานเบื้องต้นมาจากการรายงานข่าวประจำวัน

ข่าวประจำวัน หมายถึง ข่าวสถานการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงโครงสร้างนโยบายขององค์กรสื่อโทรทัศน์ ที่มีต่อการรายงานข่าวการเมือง ทั้งสัดส่วนการรายงาน ปริมาณ คุณภาพ และการนำเสนอ
2. ได้ทราบว่าผู้รายงานข่าวโทรทัศน์ มีสิทธิและเสรีภาพในการรายงานข่าวการเมืองภายใต้กรอบจรรยาบรรณ และไม่ตกอยู่ภายใต้อาณัติของเจ้าของสื่อหรือไม่

3. ได้ทราบว่า มีปัจจัยใดบ้างที่มีผลกระทบต่อการรายงานข่าวการเมือง และทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหา

4. สามารถนำผลการวิจัยที่ได้มาพัฒนาการทำงานในวิชาชีพ และ นำไปศึกษาหาแนวทางแก้ไขปัญหการรายงานข่าวการเมืองของสื่อโทรทัศน์ในอนาคต